



**JUDECĂTORIA
BĂLȚI**



Republica Moldova, or. Bălți, str. Hotinului, 43

Email: iba@justice.md; Tel.: /+373 231/ 22 212

www.instante.justice.md

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA

Mun. Chisinău, str. A. Lapusneanu, 28

Tel: +373 22 25-37-20

e-mail: secretariat@constcourt.md



Scrisoare de expediere

Judecătoria Bălți, sediul Central, Vă expediază sesizarea înaintată de apărătorul Sergiu Prodan pentru exercitarea controlului constituționalității în cauza contravențională de examinare a contestației depuse de către Ludmila Berliba (Sr-478/2024) împotriva deciziei de sancționare nr. 105/2024 din 05.11.2024 emisă în privința numitei pentru săvârșirea contravenției prevăzute de art. 47/1, alin.(1), CCo,

Anexa: primului adresat + actele în original pe 24 file,
încheierea pe 3 file.

Judecător

Igor Mozgovoii

Ex: Daniela Lesnic



Documentul conține date cu caracter personal, prelucrate în conformitate cu prevederile Legii nr. 133 din 08.07.2011 "Privind protecția datelor cu caracter personal". Documentul nu se supune publicității. Operațiunile efectuate cu acest document fără drept în acest sens se sancționează în conformitatea cu cadrul normativ al Republicii Moldova.

Către: Curtea Constituțională a Republicii Moldova
Adresa: mun. Chișinău, str. Al. Lăpușneanu,
nr. 28, tel.: +373 22 25-37-08,
e-mail: secretariat@constcourt.md

SESIZARE

privind excepția de neconstituționalitate a art. 47/1 din Codul contravențional
prezentată în conformitate cu prevederile art.135 alin.(1) lit.a) din Constituția R
epublicii Moldova

A. Autorul excepției de neconstituționalitate

A1. Persoana fizică

1. Nume: Berliba

2. Prenume: Ludmila

A.2. Avocat

4. Nume: Prodan

5. Prenume: Sergiu

A.3. Instanța de judecată

1. Judecătoria Bălți, sediul Central

2. Complet de judecată: Mozgovoi Igor

3. adresa: mun. Bălți, str. Hotinului, 43

4. email: jba@justice.md

B. Informații pertinente despre cazul dedus judecării instanței de drept comun.
La data de 05.10.2024 la ora 14.06 agentul constator OSS al SP nr.1 al IP Sîngerei, Miron
Nicolae a întocmit un proces verbal cu privire la contravenție în privința contravenientei Berliba
Ldmila, pentru comiterea următoarei fapte: „cet. Berliba Ludmila a primit surse bănești în sumă de
15000 ruble rusești, echivalentul a 2312 lei MD din partea blocului politic „Victoria” în scopul
exercitării unor drepturi electorale în cadrul alegerilor.”

Fapta indicată mai sus a fost calificată în temeiul art.47/1 alin.1 CC (corupere electorală)

Procesul verbal și materialele acumulate fiind remise în temeiul art.401 CC către CNA DGT
„NORD”, pentru soluționarea în fond.

La data de 06.11.2024 de către Centrul Național Anticorupție, maior Popescu Cătălin,
șef interimar al DGT „Nord” a CAN, a fost emisă Decizia nr.123/204, prin care agentul constator
a stabilit: „Berliba Liudmila (născută la 02.01.1964) având calitatea de alegător cu drept de vot
deplin pentru a participa la alegerile pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova precum
și pentru a vota la referendumul din data de 20.10.2024, a acceptat personal de la reprezentanții
Blocului „Victorie-Pobeda” prin intermediul telefonului mobil „Samsung Galaxy A055” de la
PSB Bank din Federația Rusă, în luna septembrie pe contul creat a primit - bani în sumă de 15000
ruble rusești, pentru a vota cu opțiunea „Nu” la referendumul din 20.10.2024, precum și în
schimbul exercitării dreptului electoral în favoarea candidatului susținut de către Blocul politic
„Victorie-Pobeda”, Vasile Bolea, fapt prin care cet. Berliba Liudmila a comis contravenția
prevăzută de art. 47' alin. (1) Cod contravențional.

Art. 47* alin. (1) Cod contravențional „Coruperea electorală pasivă” cu indicii: „Pretinderea, acceptarea sau primirea, personal sau prin mijlocilor, de către un alegător a bunurilor, serviciilor, privilegiilor sau avantajelor sub orice formă, care nu i se cuvin, pentru sine sau pentru o altă persoană, în scopul exercitării sau al neexercitării unor drepturi electorale în cadrul alegerilor, inclusiv al alegerilor regionale, dacă fapta nu constituie infracțiune ”.

Soluția asupra cauzei: Fiind găsit vinovat de comiterea contravenției prevăzute de art. 47' alin. (1) Cod contravențional, se aplică în privința cet. Berliba Liudmila, născută la 02.01.1964, sancțiunea prevăzută de art. 47' alin. (1) Cod contravențional sub formă de amendă în mărime de 750 unități convenționale, ceea ce constituie 37 500 (treizeci și șapte mii cinci sute) lei.”

Decizia de sancționare a fost contestată la Judecătoria Bălți, sediul Central, cu solicitarea anulării deciziei și procesului verbal. Cauza se află în examinare.
C. Obiectul sesizării.

1. Prezenta sesizare are ca obiect exercitarea controlului constituționalității art. 47/1 din Codul contravențional, în măsura în care omisiunea unei individualizări și precizii a faptei și sancțiunii contravenționale încalcă mai multe drepturi fundamentale prevăzute de Constituție.

D. Legislația pertinentă.

1. Constituția Republicii Moldova

Articolul 1

Statul Republica Moldova

- (1) Republica Moldova este un stat suveran și independent, unitar și indivizibil.
- (3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sînt garantate.

Articolul 4

Drepturile și libertățile omului

- (1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.
- (2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.

Articolul 7

Constituția, Lege Supremă

Constituția Republicii Moldova este Legea ei Supremă. Nici o lege și nici un alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică.

Articolul 8

Respectarea dreptului internațional și a tratatelor internaționale

- (1) Republica Moldova se obligă să respecte Carta Organizației Națiunilor Unite și tratatele la care este parte, să-și bazeze relațiile cu alte state pe principiile și normele unanim recunoscute ale dreptului internațional.
- (2) Intrarea în vigoare a unui tratat internațional conținând dispoziții contrare Constituției va trebui precedată de o revizuire a acesteia.

Articolul 16
Egalitatea

- (1) Respectarea și ocrotirea persoanei constituie o îndatorire primordială a statului.
- (2) Toți cetățenii Republicii Moldova sînt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.

Articolul 20
accesul liber la justiție

- (1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.
- (2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.

Articolul 21
Prezumția nevinovăției

Orice persoană acuzată de un delict este prezumată nevinovată pînă cînd vinovăția sa va fi dovedită în mod legal, în cursul unui proces judiciar public, în cadrul căruia i s-au asigurat toate garanțiile necesare apărării sale.

Articolul 22
Neretroactivitatea legii

Nimeni nu va fi condamnat pentru acțiuni sau omisiuni care, în momentul comiterii, nu constituiau un act delictuos. De asemenea, nu se va aplica nici o pedeapsă mai aspră decît cea care era aplicabilă în momentul comiterii actului delictuos.

Articolul 23
Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

- (1) Fiecare om are dreptul să i se recunoască personalitatea juridică.
- (2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.

Articolul 25
Libertatea individuală și siguranța persoanei

- (1) Libertatea individuală și siguranța persoanei sunt inviolabile.
- (2) Percheziționarea, reținerea sau arestarea unei persoane sunt permise numai în cazurile și cu procedura prevăzute de lege.
- (3) Reținerea nu poate depăși 72 de ore.
- (4) Arestarea se face în temeiul unui mandat, emis de judecător, pentru o durată de cel mult 30 de zile. Asupra legalității mandatului se poate depune recurs, în condițiile legii, în instanța judecătorească ierarhic superioară. Termenul arestării poate fi prelungit numai de către judecător sau de către instanța judecătorească, în condițiile legii, cel mult pînă la 12 luni.
- (5) Celui reținut sau arestat i se aduc de îndată la cunoștință motivele reținerii sau ale arestării, iar învinuirea - în cel mai scurt termen; motivele reținerii și învinuirea se aduc la cunoștință numai în prezența unui avocat, ales sau numit din oficiu.

(6) Eliberarea celui reținut sau arestat este obligatorie dacă motivele reținerii sau arestării au dispărut.

Articolul 26
Dreptul la apărare

- (1) Dreptul la apărare este garantat.
- (2) Fiecare om are dreptul să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale.
- (3) În tot cursul procesului părțile au dreptul să fie asistate de un avocat, ales sau numit din oficiu.
- (4) Amestecul în activitatea persoanelor care exercită apărarea în limitele prevăzute se pedepsește prin lege.

Articolul 32
Libertatea opiniei și a exprimării

- (1) Oricărui cetățean îi este garantată libertatea gândirii, a opiniei, precum și libertatea exprimării în public prin cuvânt, imagine sau prin alt mijloc posibil.
- (2) Libertatea exprimării nu poate prejudicia onoarea, demnitatea sau dreptul altei persoane la viziune proprie.
- (3) Sunt interzise și pedepsite prin lege contestarea și defăimarea statului și a poporului, îndemnul la război de agresiune, la ură națională, rasială sau religioasă, incitarea la discriminare, la separatism teritorial, la violență publică, precum și alte manifestări ce atentează la regimul constituțional.

Articolul 38
Dreptul de vot și dreptul de a fi ales

- (1) Voința poporului constituie baza puterii de stat. Această voință se exprimă prin alegeri libere, care au loc în mod periodic prin sufragiu universal, egal, direct, secret și liber exprimat.
- (2) Cetățenii Republicii Moldova au drept de vot de la vârsta de 18 ani, împliniți până în ziua alegerilor inclusiv, excepție făcând cei puși subinterdicție în modul stabilit de lege.
- (3) Dreptul de a fi aleși le este garantat cetățenilor Republicii Moldova cu drept de vot, în condițiile legii.

Articolul 46
Dreptul la proprietate privată și protecția acesteia

- (1) Dreptul la proprietate privată, precum și creanțele asupra statului sunt garantate.
- (2) Nimeni nu poate fi expropriat decât pentru o cauză de utilitate publică, stabilită potrivit legii, cu dreaptă și prealabilă despăgubire.
- (3) Averele dobândite licit nu poate fi confiscată. Caracterul licit al dobândirii se prezumă.
- (4) Bunurile destinate, folosite sau rezultate din infracțiuni ori contravenții pot fi confiscate numai în condițiile legii.
- (5) Dreptul de proprietate privată obligă la respectarea sarcinilor privind protecția mediului înconjurător și asigurarea bunei vecinătăți, precum și la respectarea celorlalte sarcini care, potrivit legii, revin proprietarului.
- (6) Dreptul la moștenire a proprietății private este garantat.

Articolul 54
Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sînt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale

sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrîngerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrîngerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.

Articolul 135

Atribuțiile

(1) Curtea Constituțională:

a) exercită, la sesizare, controlul constituționalității legilor și hotărîrilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărîrilor și ordonanțelor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte;

b) interpretează Constituția;

c) se pronunță asupra inițiativelor de revizuirea Constituției;

d) confirmă rezultatele referendumurilor republicane;

e) confirmă rezultatele alegerii Parlamentului și a Președintelui Republicii Moldova;

f) constată circumstanțele care justifică dizolvarea Parlamentului, demiterea Președintelui Republicii Moldova sau interimatul funcției de Președinte, precum și imposibilitatea Președintelui Republicii Moldova de a-și exercita atribuțiile mai mult de 60 de zile;

g) rezolvă cazurile excepționale de neconstituționalitate a actelor juridice, sesizate de Curtea Supremă de Justiție;

h) hotărăște asupra chestiunilor care au ca obiect constituționalitatea unui partid.

(2) Curtea Constituțională își desfășoară activitatea din inițiativa subiecților prevăzuți de Legea cu privire la Curtea Constituțională.

Articolul 140

Hotărîrile Curții Constituționale

(1) Legile și alte acte normative sau unele părți ale acestora devin nule din momentul adoptării hotărîrii corespunzătoare a Curții Constituționale.

(2) Hotărîrile Curții Constituționale sînt definitive și nu pot fi atacate.

2. Legislația internațională

a) Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

Articolul 6. Dreptul la un proces echitabil

1. Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod

public și într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa. Hotărîrea trebuie să fie pronunțată în mod public, dar accesul în sala de ședință poate fi interzis presei și publicului pe întreaga durată a procesului sau a unei părți a acestuia în interesul moralității, al ordinii publice ori al securității naționale într-o societate democratică, atunci cînd interesele minorilor sau protecția vieții private a părților la proces o impun, sau în măsura considerată absolut necesară de către instanță atunci cînd, în împrejurări speciale, publicitatea ar fi de natură să aducă atingere intereselor justiției.

2. Orice persoană acuzată de o infracțiune este prezumată nevinovată pînă ce vinovăția sa va fi legal stabilită.

3. Orice acuzat are, în special, dreptul:

- a) să fie informat, în termenul cel mai scurt, într-o limbă pe care o înțelege și în mod amănunțit, asupra naturii și cauzei acuzației aduse împotriva sa;
- b) să dispună de timpul și de înlesnirile necesare pregătirii apărării sale;
- c) să se apere el însuși sau să fie asistat de un apărător ales de el și, dacă nu dispune de mijloace necesare pentru a plăti un apărător, să poată fi asistat în mod gratuit de un avocat din oficiu, atunci cînd interesele justiției o cer;
- d) să întrebe sau să solicite audierea martorilor acuzării și să obțină citarea și audierea martorilor apărării în aceleași condiții ca și martorii acuzării;
- e) să fie asistat în mod gratuit de un interpret, dacă nu înțelege sau nu vorbește limba folosită la audiere.

3. Cadrul normativ național pertinent.

Legea cu privire la actele normative

Articolul 54. Limbajul, ortografia și punctuația actului normativ
(1) Textul proiectului actului normativ se elaborează în limba română, cu respectarea următoarelor reguli:

- a) conținutul proiectului se expune într-un limbaj simplu, clar și concis, pentru a se exclude orice echivoc, cu respectarea strictă a regulilor gramaticale, de ortografie și de punctuație;
- b) într-o frază este exprimată o singură idee;
- c) terminologia utilizată este constantă, uniformă și corespunde celei utilizate în alte acte normative, în legislația UE și în alte instrumente internaționale la care Republica Moldova este parte, cu respectarea prevederilor prezentei legi;
- d) noțiunea se redă prin termenul respectiv, evitîndu-se definiția acesteia sau utilizarea frazeologică, aceleași noțiuni se exprimă prin aceiași termeni;
- e) se interzice folosirea neologismelor dacă există sinonime de largă răspîndire. În cazul în care se impune folosirea unor termeni și expresii din alte limbi, se indică, după caz, corespondentul acestora în limba română;
- f) se evită folosirea regionalismelor, a cuvintelor și expresiilor nefuncționale, idiomatice, care nu sînt utilizate sau cu sens ambiguu;
- g) se evită tautologiile juridice;
- h) se utilizează, pe cît este posibil, noțiuni monosemantice, în conformitate cu terminologia juridică. Dacă un termen este polisemantic, sensul în care este folosit trebuie să decurgă cu

claritate din text;
i) exprimarea prin abrevieri a unor denumiri sau termeni se poate face numai după explicarea acestora în text, la prima folosire;
j) verbele se utilizează, de regulă, la timpul prezent.

(2) Autorul proiectului actului normativ prezintă textul proiectului autorității publice cu competență de adoptare, aprobare sau emitere în limba română, cu traducerea acestuia, după caz, în limba rusă. Proiectele actelor normative ale unității administrative teritoriale cu statut juridic special se elaborează în limba română și în una din limbile oficiale de pe teritoriul acesteia. Traducerea proiectului actului normativ într-o limbă de circulație internațională este asigurată, în caz de necesitate, de către autoritatea publică cu competență de adoptare, aprobare sau emitere.

(3) În cazul în care apar discrepanțe între textul în limba română și traducerea acestuia în altă limbă, prevalează prevederile stabilite de textul în limba română.

(4) În cazul în care se impune utilizarea unor noțiuni sau termeni consacrați din tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte ori din legislația UE, în proiect se asigură corespunderea acestora termenilor sau, respectiv, noțiunilor consacrate din legislația națională. Dacă este necesară preluarea unor termeni și sintagme noi din alte limbi, se indică și corespondentul acestora în limba română.

(5) Dacă o noțiune sau un termen poate avea înțelesuri diferite, în proiect se stabilește semnificația acestuia în context pentru a asigura înțelegerea corectă a noțiunii sau a termenului respectiv și pentru a evita interpretările neuniforme.

Codul contravențional al RM Articolul 47/1. Coruperea electorală pasivă

(1) Pretinderea, acceptarea sau primirea, personal sau prin mijlocitor, de către un alegător a bunurilor, serviciilor, privilegiilor sau avantajelor sub orice formă, care nu i se cuvin, pentru sine sau pentru o altă persoană, în scopul exercitării sau al neexercitării unor drepturi electorale în cadrul alegerilor, inclusiv al alegerilor regionale, dacă fapta nu constituie infracțiune, se sancționează cu amendă de la 500 la 750 de unități convenționale.

(2) Sub incidența prevederilor alin.(1) din prezentul articol nu cad bunurile indicate la art.1811 alin.(3) din Codul penal al Republicii Moldova nr.985/2002.

(3) Persoană care a săvârșit fapta prevăzută la alin.(1) este liberată de răspundere contravențională dacă s-a autodenunțat și/sau a contribuit activ la descoperirea ori la contracararea săvârșirii faptei de corupere electorală.

E. Argumentarea incidenței unui drept sau a mai multor drepturi din Constituție.

1. Potrivit art.4 din Constituția Republicii Moldova (1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte. (2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.

2. Potrivit art. 20 din Constituție (1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nicio lege nu poate îngădi accesul la justiție.

3. Conform art.23 din Constituția Republicii Moldova (1) Fiecare om are dreptul să i se recunoască personalitatea juridică. (2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.

4. Conform art. 25 alin. (1) din Constituție Libertatea individuală și siguranța persoanei sunt inviolabile.

5. Art. 38 din Legea Supremă garantează alegeri libere și dreptul de vot pentru toți cetățenii Republicii Moldova.

6. Conform art. 46 din Constituție, în Republica Moldova dreptul de proprietate este garantat.

7. Potrivit art. 54 din Constituție nu se admite adoptarea de legi care rețrâng drepturile fundamentale ale omului.

E.Argumentarea pretenției încălcării a unuia sau a mai multor drepturi garantate de Constituție.

Privind admisibilitatea prezentei sesizări:

1. Potrivit art. 134 din Constituție, Curtea Constituțională este unica autoritate de jurisdicție constituțională în Republica Moldova. Curtea Constituțională garantează supremația Constituției.

Conform competențelor stabilite de art. 135 din Legea Supremă, Curtea Constituțională exercită controlul constituționalității legilor și hotărârilor Parlamentului,

2. Prezenta sesizare, se referă în primul rând, la omisiunea de a reglementa o anumită situație obligatorie care lasă loc de arbitrar și duce la încălcarea unor drepturi fundamentale ale omului.

3. Ce ține de verificarea constituționalității unei omisiuni, menționăm faptul că, în jurisprudența sa Curtea Constituțională a reținut posibilitatea ca omisiunea să constituie obiect de examinare al Curții Constituționale.

4. În acest context, atragem atenția la următoarea jurisprudență a Curții: „39. În jurisprudența sa, Curtea a reținut că omisiunea legislativă poate constitui obiect de examinare al Curții Constituționale dacă această omisiune afectează un drept constituțional fundamental (a se vedea, în acest sens, HCC nr.12 din 6 aprilie 2021, § 35 și jurisprudența citată acolo).

71. În acest context, Curtea reține că, fiind în prezența unei omisiuni legislative și în virtutea rolului său de garant al supremației Constituției, nu poate ignora viciul de neconstituționalitate existent, deoarece tocmai această omisiune este cea care generează, eo ipso, încălcarea dreptului constituțional al persoanei de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. Or, Curtea Constituțională, potrivit art.134 din Legea fundamentală, garantează supremația Constituției, ceea ce presupune, printre altele, conformitatea întregului drept cu Constituția.

5. În cazul din speță se contextă o normă legală punitivă care a omis să reglementeze în detaliu unul din principiile de bază ale individualizării pedepsei, o normă care este afectată de viciul de calitate și accesibilitate a legii, elemente care duc la încălcarea unor drepturi fundamentale prevăzute de Constituție.

6. Astfel, considerăm că prezenta sesizare îndeplinește condițiile de admisibilitate și urmează a fi examinată în fond.

Privind aspecte de fond:

7. Astfel, considerăm că prin adoptarea art. 471 din Codul contravențional, Parlamentul a omis să adopte o normă care ar respecta principiile de individualizare și precizie a faptei și sancțiunii

contravenționale, fapt care încalcă mai multe drepturi fundamentale prevăzute de Constituție. Considerăm că articolul contestat, în redacția adoptată depășește limitele prevăzute de art. 20, 23, 25, 38 și 46 din Constituție, în coraport cu alte norme constituționale – art. 1, 4 și 54 din Legea Supremă.

8. Pe data de 31 iulie 2024 Parlamentul Republicii Moldova a adoptat Legea nr. 230/2024 prin care a fost introdus un nou articol în Codul contravențional – art. 471 – Coruperea electorală pasivă. Este necesar de remarcat că redacția finală a acestui articol a fost redactată în baza unui amendament chiar în ziua votării proiectului în lectura a doua, pe data de 31 iulie 2024. Proiectul a suferit modificări serioase de conținut și a fost completat cu derogatorii noi.

9. Această normă legală s-a aprobat în regim de urgență, fără a respecta procedurile legislative, cu ignorarea transparenței în procesul decizional, fără toate avizările necesare și dezbateri efective.

10. Noua componentă de fapt contravențională prevede răspundere pentru: Pretinderea, acceptarea sau primirea, personal sau prin mijlocitor, de către un alegător a bunurilor, serviciilor, privilegiilor sau avantajelor sub orice formă, care nu i se cuvin, pentru sine sau pentru o altă persoană, în scopul exercitării sau al neexercitării unor drepturi electorale în cadrul alegerilor, inclusiv al alegerilor regionale, dacă fapta nu constituie infracțiune.

Sancțiunea pentru fapta respectivă este amenda de la 500 la 750 unități convenționale, una dintre cele mai dure și mari amenzi prevăzute pentru persoane fizice.

11. În același timp, componenta de contravenție contestată conține o normă derogatorie care permite liberarea de răspundere contravențională în caz de autodenunț sau contribuție la descoperirea faptei contravenționale – alin. (3) al art. 471.

12. Cu referire la componența de contravenție – corupere electorală pasivă considerăm că redacția adoptată de legiuitor este afectată de viciul calității și accesibilității legii, iar sancțiunea nu respectă principiul constituțional al individualizării pedepsei.

13. Deci, o persoană fizică poate fi trasă la răspundere pentru pretindere, acceptare sau primire a bunurilor, serviciilor sau avantajelor în scopul exercitării sau neexercitării unor drepturi electorale. Considerăm că o asemenea redacție nu trece testul calității și preciziei legii.

14. O sancțiune contravențională este asimilată unei pedepse penale în sensul art. 6 al CEDO. În acest caz standardul calității legii este unul foarte înalt. Consecințele unui arbitrar în interpretarea sau aplicarea discreționară a legii este foarte periculoasă.

15. Norma contestată este mult prea generală și lasă loc de ambiguități nepermise. Nu este clar prin ce metode un alegător ar pretinde primirea unor foloase necuvenite. Legea nu face distincție și nu există o delimitare clară între termenul acceptare și primire a bunurilor care nu i se cuvin. Subiectul contravenției este un alegător care a primit personal sau prin intermediul unui mijlocitor. În acest caz nu este clar care ar fi statutul exact subiectul contravenției în cazul mijlocitorului.

16. Dar cele mai multe probleme legate de calitatea legii se ridică la interpretarea sintagmei „exercitarea sau neexercitarea unor drepturi electorale”. Această sintagmă este prea generală și nu permite individualizarea faptei. O asemenea abordare lasă loc de arbitrar și discreție prea mare în partea autorităților punitive ale statului.

17. Nu negăm faptul că Codul electoral definește noțiunea de drepturi electorale dar chiar și această definiție este prea generală. Deci, un drept electoral este dreptul de a vota sau dreptul de a fi ales în cadrul unor alegeri. În cazul în care un alegător este sancționat pentru că a primit, spre exemplu bani, pentru a vota – rămâne neelucidat în momentul extrem de principal și important în dreptul electoral – consecințele votării. Norma nu răspunde la întrebarea cum o pretinsă acțiune de corupere electorală trebuie să afecteze

dreptul de vot. Pentru ca norma să fie precisă, este necesar de a prevedea expres mecanismul de încălcare a dreptului electoral până la capăt, adică primirea de bani sau unui necuvenite pentru a vota un subiect electoral anume, precum și reglementarea unui mecanism de a verifica dacă fapta contravențională a fost consumată și cel alegător a votat exact așa după cum a fost „corupt”, adică consecințele votului. Când vorbim de o normă de sancționare contravențională sau penală este extrem de important să putem defini exact fapta prejudiciabilă sau prejudiciu adus relațiilor sociale. În cazul în care este imposibil de a verifica dacă s-a adus prejudiciu prin fapta contravențională, suntem doar la etapa unei tentative și nicidecum la o faptă consumată, care este sancționată foarte dur.

18. Totodată, sancțiunea prevăzută pentru fapta contravențională contestată este una dintre cele mai mari pentru persoane fizice din Codul contravențional. Marja începe de la 500 de unități convenționale și se termină la 750. Este o marjă exagerat de mare iar pragul între sancțiunea minimă și maximă nejustificat de mic. Acest fapt face imposibilă individualizarea pedepsei de către agentul de constatare și, ulterior instanța de judecată.

19. Nu contestăm dreptul statului și al Parlamentului să stabilească autonom politica penală a statului. În aceleași timp, orice normă nouă de sancționare nu poate veni în contradicție cu sistemul de norme deja stabilit iar pedepsele nu pot fi stabilite arbitrariu, în dependență de conjunctură politică, cu ignorarea realităților sociale. O sancțiune exorbitant de mare, mai mare decât sancțiunile unor alte fapte mult mai periculoase social poate fi justificată din punct de vedere al proporționalității scopului urmărit.

20. Este necesar de a lua măsuri împotriva acțiunilor de corupție de orice fel și este salutară o asemenea inițiativă. În același timp la introducerea unor noi sancțiuni pentru fapte care sunt interpretabile trebuie să existe o marjă suficientă pentru autorități și justiție de a individualiza fapta și pedeapsa, astfel ca justiția să-și atingă scopul – corectarea comportamentului social al făptuitorului.

21. Ca exemplu de arbitrarie în acest caz. Contravenția de împiedicare a exercitării dreptului electoral (art. 47), sancțiunea maximă este 18 u.c.; finanțarea ilegală a partidelor politice (art. 48/3) – maxim 90 u.c.; împiedicarea activității organului electoral (art. 49) – maxim 150 u.c.; afișajul ilegal (art. 50) – maxim 120 u.c.; agitația electorală interzisă art. 52) – maxim 250 u.c. etc. Deci observăm că aceleași categorii de contravenții (domeniul electoral), care reglementează relații sociale nu mai puțin importante pentru asigurarea unor alegeri libere și corecte sunt reglementate diferit și cu sancțiuni mult mai diminuate.

22. Cu privire la situația amenzilor, Curtea Europeană a menționat că acestea trebuie considerate imixțiuni în dreptul de proprietate, pentru că lipsesc persoana vizată de o parte din patrimoniul său, i.e. de suma de bani pe care trebuie să o plătească (Mamidakis v. Grecia, 11 ianuarie 2007, § 44). Astfel, Curtea a reținut în decizia de admisibilitate că amenzile prevăzute de Codul contravențional intră în câmpul de aplicare al articolului 46 din Constituție [dreptul de proprietate privată și protecția acesteia].

23. Amenda prevăzută pentru fapta contravențională contestată se cuprinde între 25 000 și 37500 de lei. Este o amendă foarte ridicată în raport cu pericolul social al pretinsei fapte. Luând în calcul nivelul de trai, realitățile și salariul mediu pe economie, amenda depășește această valoare aproape de trei ori. Autorii proiectului nu au argumentat necesitatea unei sancțiuni atât de dure. Nu au explicat proporționalitatea unei sancțiuni atât de mari. Evident că nu este clar dacă este atins scopul legitim – corectarea. Mai degrabă scopul sancțiunii este pedepsirea pentru cei care au o opinie diferită și votează altfel la alegeri.

24. În condițiile în care nu este justificat scopul legitim al unei sancțiuni atât de ridicate, cu marjă minimă pentru instanța de judecată, fără o posibilitate instanței de a aplica consecutiv de la o sancțiune mai mică, considerăm că această normă afectează direct dreptul de proprietate, garantat de art. 46 din Constituție.

25. Aceste exemple denotă o disproporție și un arbitrar din partea statului la capitolul individualizarea pedepsei, fapt care aduce atingere prevederilor art. 25 din Constituție.

26. În jurisprudența sa, Curtea a stabilit că articolul 20 din Constituție devine incident atunci când este afectat principiul individualizării sancțiunii (a se vedea HCC nr.10 din 10 mai 2016, §§ 60-66, 84; HCC nr.5 din 6 martie 2018, § 70; HCC nr.20 din 4 iulie 2018, §§ 77, 80).

27. În jurisprudența sa, Curtea a reținut că, în lipsa unei sancțiuni relativ determinate și a altor mecanisme de individualizare a sancțiunii în legea contravențională, persoana nu are nici o posibilitate reală și adecvată de a beneficia, pe cale judiciară, de protejare a drepturilor sale, inclusiv de o sancțiune echitabilă (HCC nr.10 din 10 mai 2016, § 60).

81. În aceeași Hotărâre, Curtea a subliniat că individualizarea sancțiunii trebuie să reflecte relația dintre sancțiune (proporția și natura acesteia) și gradul prejudiciabil al faptei (§ 61).

82. Curtea a reținut că legislatorul poate stabili sancțiunile contravenționale, însă respectând cu strictețe proporționalitatea dintre circumstanțele faptei, caracterul și gradul de prejudiciabilitate (§ 65).

83. Astfel, Curtea a stabilit că lipsa posibilității instanței de judecată de a aplica criteriile pentru individualizarea sancțiunii în cauza concretă și aplicarea unei sancțiuni absolut determinate nu asigură caracterul ei echitabil (HCC nr.10 din 10 mai 2016, § 66; HCC nr.2 din 30 ianuarie 2018, § 50; HCC nr.20 din 4 iulie 2018, § 77).

84. În jurisprudența sa, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a stabilit că dacă judecătorul este competent doar să stabilească existența sau inexistența infracțiunii sau a contravenției, nu și să stabilească oportunitatea amenzii sau a altei pedepse, el nu exercită un control de jurisdicție deplină. În acest sens, persoana interesată este lipsită de dreptul de acces la un tribunal de jurisdicție deplină (cauza *Silvester's Horeca SRL v. Belgia* din 4 martie 2004, § 26-30).

85. De asemenea, în cauza *Chevrolet v. Franța* din 13 februarie 2003, § 77, Curtea Europeană a subliniat că exercitarea jurisdicției depline de către un tribunal presupune să nu renunțe la nici una din componentele funcției de a judeca. Tribunalul trebuie să se bucure de o jurisdicție deplină atât în privința stabilirii faptelor, cât și în privința aplicării dreptului. Imposibilitatea de a se pronunța în mod independent asupra aspectelor cruciale pentru soluționarea litigiului, cu care a fost sesizată, ar putea constitui o încălcare a articolului 6 § 1 din Convenția Europeană.

86. În acest sens, Curtea reiterează că legislatorul nu poate reglementa o sancțiune astfel, încât să lipsească instanța de judecată de posibilitatea de a o individualiza. Curtea menționează că limitarea rolului instanței de judecată lipsește de substanță garanțiile dreptului la un proces echitabil, consacrat de articolele 20 din Constituție și 6 din Convenția Europeană (HCC nr.5 din 6 martie 2018, § 70).

108. Curtea reamintește, cu titlu preliminar, că incriminarea faptelor, stabilirea pedepsei pentru acestea, precum și regimul executării acestora țin de competența Parlamentului și se bazează pe rațiuni de politică penală. Parlamentul posedă, în acest sens, o marjă de discreție, în măsura în care nu afectează de o manieră nejustificată drepturile fundamentale ale persoanei și respectă principiile constituționale (a se vedea, *mutatis mutandis*, DCC nr.49 din 31 mai 2018, § 29; DCC nr.88 din 12 septembrie 2019, § 19, DCC nr.54 din 2 iunie 2020, § 28). Totuși, această marjă de discreție a legislatorului nu trebuie să afecteze principiul proporționalității sancțiunii aplicate prin raportare la fapta contravențională și la circumstanțele cazului. Parlamentul trebuie să estimeze, in abstracto, în funcție de o serie de criterii, printre care și frecvența fenomenului infracțional sau gradul de pericol social al acestuia, care sunt limitele de pedeapsă potrivite (DCC nr.124 din 25 noiembrie 2019, § 22).

109. Curtea reiterează că legislatorul nu poate reglementa o sancțiune astfel încât să lipsească instanța de judecată de posibilitatea de a o individualiza în mod efectiv și rezonabil. Curtea menționează că limitarea rolului instanței de judecată lipsește de substanță garanțiile dreptului la un proces echitabil, consacrat de articolele 20 din Constituție și 6 din Convenția Europeană (HCC nr.5 din 6 martie 2018, § 70).

110. Sub acest aspect, Curtea reține că nu doar pedeapsa fixă stabilită de către legislator, dar și diferența relativ mică dintre limita minimă și maximă a sancțiunii sunt de natură să afecteze în funcție de fapta prejudiciabilă și de multitudinea modalităților factuale de comitere a acesteia, dreptul la un proces echitabil, prin restrângerea competenței instanței de judecată de a exercita un control de jurisdicție deplină în privința individualizării și oportunității sancțiunii.

114. Curtea menționează că, în vederea executării prezentei hotărâri, până la modificarea cadrului legal, pentru fapta de nerespectare a măsurilor de profilaxie, prevenire și/sau combatere a bolilor epidemice, dacă aceasta a pus în pericol sănătatea publică, persoanei fizice i se va aplica o amendă de la limita minimă stabilită de articolul 34 alin.(2) din Codul contravențional până la limita maximă de 500 de unități convenționale, prevăzută de articolul 761 alin.(1) din Codul contravențional. Agenții constatatori și instanțele de judecată vor stabili amenda în funcție de circumstanțele concrete ale cazului.

115. De altfel, Curtea notează că la aplicarea amenzii pentru comiterea contravenției prevăzute de articolul 761 alin.(1) din Codul contravențional autoritățile competente trebuie să aibă în vedere scopurile sancțiunii: corectarea și reeducarea contravenientului, prevenirea comiterii unei noi contravenții și restabilirea echității sociale.

116. Așadar, Curtea evidențiază că agenții constatatori și instanțele de judecată trebuie să ia în considerare, atunci când se vor pronunța cu privire la o cauză concretă, inclusive faptul că marja de discreție acordată nu poate fi folosită într-un mod abuziv și contrar scopului preventiv al acestei sancțiuni.

72. Așadar, cu privire la problema întinderii controlului exercitat de către instanța de judecată, Curtea constată că dincolo de un simplu control de legalitate, care îi permite respingerea contestației sau anularea actului atacat, competența conferită instanței este una limitată. Astfel, invocarea în cadrul contestației împotriva actului administrativ a caracterului inequitabil al sancțiunii aplicate dispensează instanța de judecată de controlul ei, fapt inadmisibil din perspectiva articolului 6 § 1 din Convenție.

73. Curtea reiterează că, potrivit jurisprudenței Curții Europene, instanța sesizată în vederea analizării deciziilor de aplicare a unor amenzi trebuie să aibă competența de a reforma sub toate aspectele, atât în fapt, cât și în drept, decizia autorității administrative (a se vedea, de exemplu, *Menarini Diagnostics S.R.L. v. Italia*, 27 septembrie 2011, § 59). Acest fapt presupune, în mod necesar, ca instanța să aibă competența examinării tuturor problemelor de fapt și de drept relevante pentru litigiul aflat pe rolul său și a anulării deciziei în toate privințele.

75. Curtea menționează că, în cadrul acestui din urmă control, instanța de judecată trebuie să analizeze proporționalitatea sancțiunii în raport cu pericolul social al încălcării comise, împrejurările în care a fost săvârșită aceasta, scopul urmărit, circumstanțele personale, precum și în raport cu celelalte date înscrise în actul de sancționare.

76. De asemenea, Curtea a subliniat în jurisprudența sa că, în lipsa unei sancțiuni relativ determinate și a altor mecanisme de individualizare a sancțiunii, persoana nu are nici o posibilitate reală și adecvată de a beneficia pe cale judiciară de protecția drepturilor sale, inclusiv de o sancțiune echitabilă. Individualizarea sancțiunii trebuie să reflecte relația dintre sancțiune (proporția și natura acesteia) și gradul pericolului social al faptei.

77. În acest sens, Curtea a notat că imposibilitatea instanței de judecată de a individualiza sancțiunea dintr-o cauză concretă nu asigură caracterul ei echitabil (a se vedea Hotărârea nr.10 din 10 mai 2016, § 66; și Hotărârea nr.2 din 30 ianuarie 2018, § 50).

28. Imprecizia prin care a fost expusă latura obiectivă a componentei contravenție afectează principul calității și accesibilității normei legale, fapt care vine în contradicție cu art. 23 din Constituție.

29. Curtea Europeană a Drepturilor Omului a stabilit două cerințe față de legi. În primul rând, legea trebuie să fie accesibilă. În al doilea rând, aceasta nu poate fi considerată „lege” doar dacă este formulată cu o precizie suficientă, care permite cetățeanului să-și controleze comportamentul: el trebuie să poată prevedea, în cazurile când este necesar și cu ajutorul cuvenit, într-un grad rezonabil, în circumstanțe specifice, consecințele care pot surveni în urma acțiunii sale (HCC 7/99).

30. Art. 23 alin. (2) din Constituție pune în sarcina statului obligația de a face accesibile toate legile și actele normative. Deși art. 23 din Constituție cuprinde expres doar criteriul de accesibilitate și claritate al legii, Curtea Europeană, prin jurisprudența sa, imune ca normele adoptate de autoritățile publice să fie inclusiv suficient de precise, previzibile și să corespundă principiului reglementării specifice. Curtea a constatat că rigorile impuse de art. 23 alin. (2) din Constituție, precum obligația statului de a asigura fiecărui om dreptul de a-și cunoaște drepturile și de a face accesibile actele normative, includ principiile Convenției Europene de a asigura precizia, previzibilitatea legii și reglementarea specifică (HCC 12/03).

31. Orice act normativ trebuie să respecte principiile și normele constituționale, precum și exigențele de tehnică legislativă, menite să asigure claritatea, previzibilitatea, predictibilitatea și accesibilitatea actului. Legea trebuie să reglementeze în mod unitar, să asigure o legătură logico-juridică între dispozițiile pe care le conține, iar în cazul unor instituții juridice cu o structură complexă să prevadă elementele ce disting particularitățile lor. (HCC 13/2015)

32. Pentru a corespunde criteriilor de claritate și accesibilitate, norma de drept trebuie să fie formulată cu suficientă precizie, astfel încât să permită persoanei să decidă asupra conduitei sale și să prevadă, în mod rezonabil, în funcție de circumstanțele cauzei, consecințele acestei conduite. În caz contrar persoana poate pretinde că nu-și cunoaște drepturile și obligațiile sale.

33. Curtea Europeană a statuat că testul preciziei legii impune ca legea, în situațiile în care oferă o anumită marjă de discreție, să indice cu suficientă precizie limitele acesteia (Silver și alții v. Regatul Unit, 1983).

34. Potrivit jurisprudenței Curții Europene o normă este accesibilă și previzibilă numai atunci când este redactată cu suficientă precizie, în așa fel încât să permit oricărei persoane să își corecteze conduita și să fie capabilă, cu consiliere adecvată, să prevadă, într-o măsură rezonabilă, consecințele care pot apărea dintr-o normă. ... legea trebuie să fie accesibilă într-un mod adecvat: cetățeanul trebuie să aibă un indiciu adecvat, în circumstanțe concrete, asupra reglementărilor legale aplicabile.

35. Odată ce statul adoptă o soluție, acesta trebuie să fie pusă în aplicare cu claritate și coerență pentru a evita pe cât este posibil insecuritatea juridică și incertitudinea pentru subiecții de drept vizate de către măsurile de aplicare a acestei soluții (Păduraru vs România) (HCC 19/2012).

36. Legea trebuie să asigure o legătură logic-juridică între dispozițiile pe care le conține și să evite paralelismele legislative, care generează incertitudine și insecuritate juridică. În procesul de legiferare este interzisă instituirea aceluiași reglementări în mai multe articole sau alineate din același act normativ ori în două sau mai multe acte normative (a se vedea HCC nr. 2 din 23 ianuarie 2020, § 48).

37. Este necesar de menționat faptul că parlamentul la alin. (3) al art. 47/1 a admis o derogare inadmisibilă pentru Codul Contravențional. Astfel, legiuitorul a permis liberarea de răspundere în caz de autodenunț. O asemenea normă contravine direct tuturor principiilor Codului. O astfel de procedură nu există în Codul contravențional. Această prevedere vine în contradicție directă cu art. 26 și 384 al Codului. Parlamentul a adoptat o normă care direct nu va putea fi aplicată dat fiind că nu există norme procesuale care permit o asemenea posibilitate.

38. Deci prin adoptarea unei norme contradictorii și care vine în contradicție cu principiile generale ale Codului dar și cu partea specială a acestuia, legiuitorul a încălcat principiul legalității, coerenței și securității juridice garantat de art. 1 din Constituție.

39. Principiul coerenței sistemului juridic impune ca interpretul legii să aibă în vedere toate normele juridice relevante ale sistemului de drept național. Instanțele judecătorești pot stabili sensul unor noțiuni prin aplicarea simplă a regulilor de interpretare lingvistică, pornind de la sensul uzual al termenului (a se vedea, *mutatis mutandis*, DCC nr. 83 din 6 iulie 2020, § 25). O dispoziție legală nu poate fi ruptă din sistemul normativ din care face parte și nu poate acționa în mod izolat. Dimpotrivă, ea trebuie citită în coroborare cu celelalte dispoziții legale incidente (a se vedea DCC nr. 9 din 27 ianuarie 2020, § 17; DCC nr. 14 din 10 februarie 2020, § 27; DCC nr. 23 din 2 martie 2020, § 23; DCC nr. 83 din 6 iulie 2020, § 25).

40. Lista criteriilor statului de drept stabilește că securitatea juridică depinde de caracterul accesibil al legilor și de caracterul accesibil al hotărârilor judecătorești. Odată ce hotărârile judecătorești pot stabili, detalia și clarifica legea, accesul la aceste hotărâri constituie o parte integrantă a securității juridice. Limitările sunt permise doar atunci când trebuie protejate drepturile individuale. Efectele legii trebuie să fie și ele previzibile, fapt care presupune că legea trebuie proclamată înainte de implementarea sa, iar efectele ei trebuie să fie previzibile, adică legea trebuie să fie formulată cu suficientă precizie și claritate pentru a le permite subiecților de drept să-și adapteze conduita în mod corespunzător. Gradul de previzibilitate cerut va depinde de natura legii (îndeosebi important pentru dreptul penal), urmată de întrebarea dacă legile sunt stabile și coerente.

41. Referitor la securitatea juridică, Comisia de la Veneția a observat că aceasta „este esențială pentru încrederea în sistemul judecătoresc și în preeminența dreptului”. Ea „pretinde ca normele juridice să fie clare și precise și să urmărească asigurarea caracterului previzibil al situațiilor și raporturilor juridice. Retroactivitatea legii este, de asemenea, contrară principiului securității juridice, cel puțin în materie penală (articolul 7 CE DO), pentru că subiectele de drept trebuie să cunoască consecințele acțiunilor lor; însă această constatare este valabilă și în dreptul civil și cel administrativ, atunci când retroactivitatea unei norme aduce atingere drepturilor și intereselor protejate de lege”.

42. Componentele securității juridice „pot fi definite ca incluzând următoarele elemente: caracterul public, precizia, consecvența, stabilitatea, neretroactivitatea și caracterul definitiv și obligatoriu al deciziilor”. Și, mai departe: „stabilitatea pretinde ca instrumen

tele juridice să nu fie modificate atât de des, încât principiul ignorantia juris non excusat să fie imposibil de aplicat de un cetățean obișnuit. Instanțele nu ar trebui să se abată de la o interpretare anterioară a unui instrument juridic, cu excepția cazului în care există un motiv justificat. Neretroactivitatea interzice aplicarea instrumentelor juridice în mod retroactiv. De la această regulă se poate deroga doar în circumstanțe excepționale”.

43. Securitatea juridică îndeplinește mai multe funcții: ea contribuie la păstrarea păcii și la menținerea ordinii într-o societate, dar și la ameliorarea eficienței juridice, permițându-le tuturor să aibă o cunoaștere suficientă a legii, astfel încât să poată să se conformeze cu aceasta. De asemenea, ea le oferă persoanelor mijloace pentru a stabili dacă exercitarea puterii publice este arbitrară. Ea ajută persoanele să-și organizeze viețile, permițându-le să facă planuri pe termen lung și să aibă așteptări legitime

44. În Raportul său privind statul de drept, Comisia de la Veneția a subliniat că principiul securității juridice joacă un rol esențial în menținerea încrederii în sistemul judecătoresc și în preeminența dreptului, iar acest fapt este, la rândul său, important pentru contractele comerciale și pentru dezvoltarea economică a unui stat. Dacă nu există încredere, cetățenii (și investitorii de peste hotare) pot să nu intre în raporturi contractuale cu partenerii locali și, deci, pot renunța la activitățile economice indispensabile pentru dezvoltarea economică a statului. Astfel, securitatea juridică (sau lipsa acesteia) are un impact economic important. Ea ar trebui să fie promovată de toate cele trei ramuri ale puterii de stat. Prin urmare, ar trebui ca legislatorul să asigure calitatea legilor și a altor instrumente juridice pe care le adoptă, ca guvernul să respecte securitatea juridică atunci când aplică aceste instrumente sau ia decizii cu caracter general ori individual și ca puterea judecătorească să se conformeze cu acest principiu atunci când aplică instrumentele juridice în cazuri concrete și la interpretarea normelor juridice.

27. Din jurisprudență, din studiile teoretice și din lucrările Comisiei de la Veneția rezultă că securitatea juridică ar putea fi definită ca incluzând următoarele elemente: caracterul public, precizia, coerența, stabilitatea, neretroactivitatea și caracterul definitiv și obligatoriu al hotărârilor. Caracterul public presupune că instrumentele juridice și hotărârile judecătorești trebuie să fie accesibile pentru toți. Acest acces nu trebuie să întâmpine obstacole nejustificate și trebuie să țină cont de capacitățile unui cetățean obișnuit. Precizia pretinde ca instrumentele juridice și hotărârile judecătorești să fie clare și precise în ceea ce privește temeiul juridic și conținutul lor. Justițiabilul trebuie să poată determina instanța competentă să examineze cauza sa, fie că este vorba de un litigiu privat, fie public.

CDL-AD(2012)014 — Opinia privind securitatea juridică și independența puterii judecătorești în Bosnia și Herțegovina, § 24, 25.

45. O dată ce o normă imprevizibilă și duce la o sancțiune de ordin penal, considerăm că este afectat, implicit și art. 22 din Legea Supremă. Dispozițiile articolului 22 din Constituție, care este corespondentul articolului 7 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, garantează principiul legalității incriminării și a pedepsei penale (nullum crimen, nulla poena sine lege).

46. Curtea Europeană a Drepturilor Omului a stabilit că articolul 7 din Convenție trebuie interpretat și aplicat astfel încât să se asigure o protecție efectivă împotriva urmăririi penale, condamnării și sancționării arbitrare a persoanei (Parmak și Bakir v. Turcia, 3 decembrie 2019, § 57; Jidic v. România, 18 februarie 2020, § 76). Această afirmație este valabilă și în contextul aplicării articolului 22 din Constituție.

47. În Hotărârea nr. 10 din 10 mai 2016, Curtea a subliniat că, potrivit articolului 72 alin. (3) lit. n) din Constituție, reglementarea infracțiunilor, a pedepselor și a regimului executării acestora ține de competența Parlamentului. Totodată, Curtea a menționat că prin

reglementarea infracțiunilor și a pedepselor în materie penală trebuie să se înțeleagă și competența reglementării contravențiilor și a sancțiunilor contravenționale. Legea contravențională conține prevederi care denotă, de fapt, natura penală a contravențiilor administrative. Pornind de la raționamentele invocate în cauza Ziliberg v. Moldova din 1 februarie 2005, Curtea a constatat că caracterul general al legii contravenționale și scopul pedepsei, care este atât de a pedepsi, cât și de a preveni, sunt suficiente pentru a arăta că sunt aplicabile principii similare celor două legi: contravențională și penală. Competența exclusivă a legislatorului de a reglementa faptele care constituie infracțiuni sau contravenții și pedepsele care urmează a fi aplicate nu exclude obligativitatea respectării principiului legalității (§ 46-49).

48. Ultima perioadă, Parlamentul RM a adoptat un șir întreg de norme punitive referitoare la drepturile electorale. Sancțiunile pentru presupuse încălcări electorale sunt extinse constant. Declarațiile publice ale unor politicieni cu privire la presupuse acțiuni de corupere, fără a duce probe concrete, nu sunt altceva decât declarații politice împotriva oponenților politici.

49. Acțiunile legate de agravarea pedepselor în procesul alegerilor nu înseamnă nimic altceva decât o luptă împotriva libertății de exprimare și libertății alegerilor, dreptului de a vota.

50. La ultimele alegeri naționale organele de poliție au demarat o adevărată vânătoare împotriva unor simpli alegători. Au fost raportate cazuri când alegătorii au fost intimidăți, presați și șantajați de poliție că vor fi amendați dacă merg la votare.

51. Anume art. 471 din Codul contravențional a fost acea normă cu care alegătorii au fost amenințați. Dat fiind imprecizia normei și discreției mari pe care le au agenții de constatare, aplicarea în practică a normei contestate duce la încălcarea altor drepturi fundamentale garantate de Constituție: dreptul de a vota și dreptul la libertatea de opinie, garantate de art. 32 și 38 din Constituție.

52. Conform art. 38 din Constituție, Voința poporului constituie baza puterii de stat care se exprimă prin alegeri libere iar dreptul de a fi ales este un drept garantat cetățenilor Republicii Moldova.

53. Art. 3 Protocolul I al Convenției Europene prevede dreptul la alegeri libere care să asigure libera exprimare a opiniei poporului cu privire la alegerea corpului legislativ.

54. Importanța alegerilor și respectării dreptului la vot a fost în atenția Curții Constituționale în mai multe cazuri. Mai jos vom reda unele principii generale statuate anterior de Curtea Constituțională a RM (HCC nr. 15/2015)... 37. Potrivit articolului 2 din Constituție, suveranitatea națională aparține poporului Republicii Moldova, care o exercită în mod direct și prin organele sale reprezentative. 38. Curtea reține că suveranitatea națională constă în dreptul poporului de a hotărâi necondiționat asupra intereselor sale și de a le promova în formele stabilite de Legea Supremă.

Ac est principiu constituțional derivă din articolul 1 din Constituție, care consacră caracterul suveran al statului. 39. Curtea subliniază că, potrivit normei constituționale, suveranitatea națională poate fi

exercitată de către popor în mod direct, prin participarea la alegerile în Parlament, în autoritățile administrației publice locale, precum și la referendumuri. 40. În Hotărârea nr. 15 din 27 mai 2014 Curtea Constituțională a subliniat: "46. [...] în sensul articolului 2 din Constituție, o democrație veritabilă poate fi constituită numai de către popor, prin exercitarea suveranității naționale în mod direct ori prin intermediul reprezentanților săi, aleși în cadrul unui scrutin democratic."

41. De asemenea, Comisia de la Veneția, în Codul de bună conduită în materie electorală, adoptat în cadrul celei de-a 52 sesiuni (Veneția, 18-19 octombrie 2002), a relevat următoarele: "Democrația este, la fel ca și drepturile omului și supremația dreptului, unul din cei

trei piloni ai patrimoniului constituțional european, precum și ai Consiliului European. Ea nu poate fi concepută fără alegeri, respectând un anumit număr de principii considerate democratice."

42. Curtea reiterează că dispozițiile constituționale ale articolelor 1 alin.(3) și 2 alin.(1) urmează a fi corelate cu prevederile articolului 38 din Legea Supremă, potrivit căruia voința poporului constituie baza puterii de stat, aceasta exprimându-se prin alegeri libere, care au loc în mod periodic, prin sufragiu universal, egal, direct, secret și liber exprimat.

43. Astfel, Curtea reține că dreptul de vot al cetățenilor Republicii Moldova de la vârsta de 18 ani, împliniți până în ziua alegerilor inclusiv, este consacrat expres prin dispozițiile art.38 alin.(2) din Constituție, fiind unul din drepturile electorale fundamentale.

44. Curtea menționează că realizarea în practică a dreptului de vot al cetățenilor are loc prin participarea la alegerile în Parlament, în autoritățile administrației publice locale, precum și la referendumuri.

45. În acest sens, Curtea, prin Hotărârea nr. 15 din 27 mai 1998, a reținut că alegerile constituie nu numai un mijloc de exercitare de către cetățeni a drepturilor lor politice, consacrate de Constituție, ci și un mijloc de dotare a instituțiilor unui stat democratic cu o capacitate coerentă de expresie, pentru a face posibilă organizarea unor centre de decizie politică, eficiente și în măsură să imprime activității de stat o orientare general nefragmentată.

46. Astfel, fiind caracteristice unui stat de drept, alegerile și referendumul sunt instrumente prin excelență ale democrației directe, în care alegătorii își exprimă opțiunea.

47. Dreptul de vot, fiind un drept fundamental, potrivit art.4 din Constituție, urmează a fi interpretat și aplicat inclusiv prin raportare la garanțiile instituite în Declarația Universală a Drepturilor Omului, Convenția europeană și Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice, care stabilesc că voința poporului este baza puterii de stat."

55. Prin hotărârea sa nr. 25/2010 Curtea a subliniat că legiuitorul are obligația de a crea condiții adecvate pentru realizarea voinței suverane a poporului pe calea exercitării drepturilor electorale de către cetățeni și, respectiv, a formării unor organe autonome și independente ale puterii publice, menite să transpună în viață interesele poporului și să garanteze drepturile și libertățile omului și cetățeanului Republicii Moldova.

56. Dreptul la alegeri libere este strâns legat de alte două principii fundamentale protejate de Constituție și Convenția Europeană – dreptul la libera exprimare a opiniei și dreptul la libertatea de asociere. Nu pot exista alegeri libere dacă nu este posibil de a partaja liber idei și de a se asocia în vederea participării libere la alegeri.

57. Deja în mai multe cauze având ca obiect art. 10 din Convenție Curtea a subliniat inter dependența dintre dreptul la alegeri libere și libertatea de exprimare. În aceste cauze s-a constatat că aceste drepturi, inclusiv libertatea de dezbateri politice, constituie baza oricărui regim democratic. Ambele drepturi sunt interdependente și se consolidează reciproc: de exemplu, libertatea de exprimare este una dintre „condițiile care asigură libera exprimare a opiniei poporului în alegerea corpului legislativ”. Din acest motiv este deosebit de important, în perioada preelectorală, să se permită libera circulație a opiniei și informațiilor de orice fel (Bowman împotriva Regatului Unit, pct. 42).

58. Curtea Constituțională a RM a statuat aceleași principii (HCC nr. 12/2013), bazându-se pe jurisprudența consacrată a Curții Europene în această materie. Astfel, Curtea Europeană a precizat că este deosebit de important de a avea un flux liber de opinii și informații în campaniile electorale. În cauza Bowman v. Regatul Unit Curtea Europeană a statuat:

"[...] alegerile libere și libertatea de exprimare, în special libertatea dezbaterilor politice, formează împreună piatra de temelie a oricărui sistem democratic (a se vedea hotărârea

Mathieu-Mohin și Clerfayt v. Belgia din 2 martie 1987, seria A, nr.113, §47 și hotărîrea *Lingens v. Austria* din 8 iulie 1986, seria A, nr.113, §41-42). Cele două drepturi sunt legate unul de altul și operează pentru a se consolida reciproc: de exemplu, după cum a observat Curtea, în trecut, libertatea de exprimare este una dintre "condițiile" necesare pentru a asigura libertatea de exprimare a opiniei publicului în alegerea legislativului. Din acest motiv este deosebit de important ca opiniile și informațiile de toate tipurile să poată circula liber în perioada premergătoare alegerilor [...]"

64. În opinia Curții Europene, limitările libertății de asociere impun o interpretare restrictivă atât în privința enumerării lor, cât și a determinării domeniului de aplicare. Totodată, Curtea observă că, în jurisprudența sa, Curtea Europeană a statuat că "statele au un drept de control asupra conformității scopului și activității unei asociații cu regulile stabilite prin legislația națională, dar ele trebuie să-l utilizeze în așa fel, încât să corespundă obligațiilor asumate prin Convenție. Limitele libertății de asociere, prevăzute de art.11, impun o interpretare restrictivă, deoarece numai rațiuni convingătoare și imperative pot justifica o eventuală restrângere a exercițiului ei" (cauza *Sidiripoulos și alții v. Grecia*, §40).

114. În acest aspect, Comisia de la Veneția și OSCE/BIDDO în Memoriul prezentat Curții menționează: "Restricțiile impuse libertății de exprimare și libertății de asociere trebuie să răspundă unei nevoi sociale presante și să fie proporționale acesteia. La adoptarea lor, statele urmează să beneficieze de o marjă de apreciere, care le-ar permite să țină cont de valorile lor democratice și experiența istorică. Această discreție reflectă faptul că statele sunt cel mai bine plasate pentru a evalua situația de pe teritoriul lor și de a decide cu privire la măsurile pe care urmează să le adopte. În același timp, statele trebuie să ia în considerare importanța dreptului protejat și a accentelor speciale puse pe libertatea discursului politic și a asocierii partidelor politice. Comisia de la Veneția și OSCE/BIDDO subliniază faptul că, potrivit standardelor internaționale, libertatea exprimării se extinde și asupra informației sau ideilor care pot fi interpretate ca ofensatoare, șocante și deranjante."

59. Prin adoptarea unei sancțiuni contravenționale care este interpretată neunivoc, admitând omisiunea unei individualizări și precizii a faptei și sancțiunii contravenționale, Parlamentul a depășit limitele stabilite la art. 54 din Legea Supremă. Suntem în fașa ingerințelor în dreptul la siguranță, dreptul de proprietate, acces la justiție, dreptul la libera opinie, și dreptul de vot. Articolul 54 din Constituție nu consacră drepturi sau libertăți, ci exprimă dreptul statului și al organelor sale de a restrânge exercițiul unor drepturi sau libertăți. Prin utilizarea cuvântului restrângerea se presupune că exercițiul drepturilor nu este suspendat sau anulat în genere, ci numai limitat, realizându-se sub anumite aspecte, ca și până la survenirea situației de restrângere. Iar prin folosirea cuvântului exercițiului se presupune limitarea temporară a modalităților de realizare a dreptului, acesta existând în continuare și neputând fi afectat în substanța sa, așa cum prevede alin. (1). Declarația Universală a Drepturilor Omului, în art. 29 alin. (2), se referă la posibilitatea restrângerii exercițiului unor drepturi: În exercitarea drepturilor și libertăților sale, fiecare persoană este supusă: numai îngrădirilor stabilite de lege în scopul exclusiv al asigurării recunoașterii și respectului drepturilor și libertăților celorlalți și în vederea satisfacerii cerințelor juste ale moralei, ordinii publice și bunăstării generale, într-o societate democratică. Pactul Internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale, în art. 4, art. 5 alin. (2), art. 8 alin. (2), prevede posibilitatea restrângerilor și derogărilor de la drepturile pe care le cuprinde: Nu se poate admite nicio restricție sau derogare de la drepturile fundamentale ale omului, recunoscute sau în vigoare în orice țară în virtutea unor legi, convenții, regulamente sau cutume, sub pretextul că prezentul Pact nu recunoaște aceste drepturi sau le recunoaște într-o măsură mai mică. Pactul Internațional cu privire la drepturile civile și politice, în art. 4 alin. (1), art. 5 alin. (2), art. 12 alin. (3), art. 18-19, art. 21, art. 22 alin.

(2), prevede posibilitatea restrângerilor și derogărilor de la drepturile pe care le cuprinde: Drepturile nu pot face obiectul unor restricții decât dacă acestea sunt prevăzute prin lege, necesare pentru a ocroti securitatea națională, ordinea publică, sănătatea și moralitatea publică sau drepturile și libertățile altora și sunt compatibile cu celelalte drepturi recunoscute în prezentul Pact.

Convenția Europeană a Drepturilor Omului, în art. 9 alin. (2), art. 10 alin. (2) art. 11 alin. (2) și art. 2 din Protocolul nr. 4 la CEDO, stabilește posibilitatea restrângerii drepturilor: Exercițarea dreptului nu poate face obiectul altor restrângeri decât a celea care, prevăzute de lege, constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru securitatea națională, siguranța publică, menținerea ordinii publice, prevenirea faptelor penale, protecția sănătății sau a moralei, ori pentru protejarea drepturilor și libertăților altora. Așadar, potrivit actelor internaționale, restrângerile și derogările sunt admisibile dacă:

a) sunt necesare într-o societate democratică și sunt prevăzute expres de lege;

b) se impun pentru a proteja securitatea națională, ordinea, sănătatea sau moralitatea publică, drepturile și libertățile celorlalți;

c) sunt stabilite exclusiv în vederea favorizării binelui general într-o societate democratică;

d) sunt impuse pentru membrii forțelor armate și poliției.

Prin prevederile alin. (1) al art. 54, legiuitorul constituant a statuat că în Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului. Această normă constituțională protejează dreptul în substanța sa și prescrie fără echivoc că, odată declarat în Constituție, dreptul nu mai poate fi suspendat sau anulat.

De fapt, norma constituțională consacra un principiu potrivit căruia un drept constituțional obținut nu mai poate fi suprimat sau diminuat prin legi organice sau alte acte normative. Pentru determinarea mai clară a prevederilor constituționale cuprinse în alin. (1) al art. 54 se impun o serie de precizări. Norma constituțională admite restrângerea exercițiului drepturilor și libertăților fundamentale în următoarele condiții:

1. Ingerința trebuie să fie prevăzută de lege. Deoarece nu se precizează prin ce fel de lege, dispoziția constituțională trebuie interpretată astfel:

a) restrângerea exercițiului unui drept prevăzut expres și clar de Constituție sau al unui drept stabilit prin lege organică se efectuează prin lege organică;

b) restrângerea unui drept stabilit de o lege ordinară se efectuează prin lege ordinară sau ordinară.

2. Ingerința corespunde normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional. În acest sens, restricția trebuie să fie compatibilă cu reglementările celor mai importante instrumente universale în domeniul protecției drepturilor omului, cum sunt: Declarația Universală a Drepturilor Omului, Pactul Internațional cu privire la drepturile civile și politice și Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

3. Ingerința constituie o măsură necesară într-o societate democratică. Potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, termenul necesar implică existența unei nevoi sociale imperioase. Întrucât statele au îndatorirea de a garanta respectarea drepturilor și libertăților, acestora li se recunoaște și o anumită marjă de apreciere, fie că este vorba despre legislatorul național, fie de alte organe ale statului, inclusiv de instanțele judecătorești, chemate să interpreteze și să aplice prevederile legislației în vigoare.

4. Ingerința trebuie să fie proporțională scopului urmărit. Luând în considerare faptul că natura restrângerii este criteriul după care se apreciază proporționalitatea acesteia, este importantă ideea că restrângerea trebuie să se facă în favoarea interesului general, adică să existe circumstanțe în care restrângerea nu ar afecta interesul general, ci i-ar

aduce

beneficii.

Mai sunt de menționat o serie de principii și considerații de care trebuie să se țină cont la aplicarea alin. (2) din art. 54 al Constituției:

– Restrângerea nu trebuie să fie discriminatorie (pe motive de rasă, sex, religie, limbă sau origine socială). Considerăm însă că ar putea exista o restrângere justificată și legală în legătură cu apartenența politică a unei persoane, atunci când partidul acesteia este interzis sau limitat în acțiuni, deoarece pune în pericol ordinea de drept sau morală.

– Pe lângă restrângerile analizate, există anumite restrângeri formulate chiar în conținutul drepturilor și al libertăților fundamentale (art. 32 alin. (2); art. 34 alin. (3); art. 41 alin. (7) din Constituție).

– Restrângerile trebuie să vizeze întotdeauna un drept determinat sau lesne determinabil și să nu afecteze exercitarea altor drepturi sau libertăți.

Alin. (3) din art. 54 consacră o excepție de la norma generală, stabilind că prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24. Astfel, normele din alin. (3) interzic restrângerea exercițiului unor drepturi, conferindu-le de fapt statutul de drepturi absolute. Aceste drepturi sunt:

- a) accesul liber la justiție (art. 20);
- b) prezumția nevinovăției (art. 21);
- c) neretroactivitatea legii (art. 22);
- d) dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle (art. 23);
- e) dreptul la viață și la integritate fizică și psihică (art. 24).

60. Alin. (4) al art. 54 precizează că restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății. În acest fel, la condițiile și cazurile când poate fi restrâns exercițiul unor drepturi, se mai adaugă necesitatea respectării a încă două principii: cel al proporționalității și cel al neafectării substanței dreptului.

1. Principiul proporționalității presupune că orice restrângere trebuie stabilită și aplicată numai în scopul pentru care a fost prevăzută și în limitele strict necesare, în funcție de situația care o justifică. Dacă nu există dispoziții legale care să determine limitele proporționalității, problema se soluționează pornind de la situațiile și circumstanțele concrete (de fapt), care trebuie verificate și apreciate de către autoritatea (instanța) în fața căreia se invocă ne-proporționalitatea (spre exemplu, nu va putea fi restrâns exercițiul dreptului la viața intimă și privată pe motivul că cei care îl exercită completează împotriva siguranței naționale).

În legătură cu principiul proporționalității, este semnificativă ideea că restrângerile trebuie să se facă în vederea favorizării interesului general.

2. Principiul neafectării substanței dreptului. Dacă exercițiul dreptului este doar restrâns, în afara limitelor respective exercițiul este liber, prin urmare, substanța dreptului rămâne neatinsă. Pe de altă parte, acest principiu interzice pierderea unor drepturi dobândite anterior și reconsiderarea beneficiului produs prin dobândirea lor, deoarece un drept dobândit este întotdeauna rezultatul direct al unor factori obiectivi, iar pierderea sau reconsiderarea lui trebuie să aibă suporturi obiective și legale, explicite. Analizând tot contextul în care au fost adoptate normele contestate, constatăm că legiuitorul nu a îndeplinit cerințele prevăzute de art. 54 din Constituție.

F. Cerințele autorului sesizării:

În temeiul celor expuse mai sus, în baza articolului 135, alineatul (1), litera a) di

n Constituția Republicii Moldova, a articolul 4, alineatul (1) al Legii cu privire la Curtea Constituțională și a articolului 4, alineatul (1) al Codului jurisdicției constituționale, solicităm Curții Constituționale a Republicii Moldova următoarele:

- *Primirea și acceptarea spre examinare a prezentei excepții de neconstituționalitate.*
- *Verificarea constituționalității art. 47/1 din Codul contravențional, în măsura în care omisiunea unei individualizări și precizii a faptei și sancțiunii contravenționale încalcă mai multe drepturi fundamentale prevăzute de Constituție.*

G. Declarația și semnătura autorului sesizării.

Declar pe propria răspundere că informațiile ce figurează în prezenta sesizare sunt exacte.

Avocatul

Prodan Sergiu

Dosar contravențional nr. 5r-478/2024
Nr. PIGD 4-24133677-09-5r-22112024

ÎNCHEIERE

18 decembrie 2024

mun. Bălți

Judecătoria Bălți (sediul central)
Instanța compusă din:
Președintele ședinței, judecătorul
Grefier

Igor Mozgovoi
Daniela Lesnic

Cu participarea:
Reprezentantului agentului constator
Avocatului

Ion Robu
Sergiu Prodan

În lipsa:
Contravenientei

Ludmila Berliba

examinând în ședință de judecată publică cererea înaintată de avocatul Prodan Sergiu privind ridicarea excepției de neconstituționalitate în cauza contravențională de examinare a contestației depuse de Berliba Ludmila asupra deciziei de sancționare nr. 105/2024 din 05.11.2024 emisă în privința numitei pentru săvârșirea contravenției prevăzute de art. 47¹ alin. (1) Cod contravențional,

A C O N S T A T A T :

1. Pe rol, la Judecătoria Bălți (sediul central) spre examinare se află cauza contravențională la contestația depusă de Ludmila Berliba asupra deciziei de sancționare nr. 105/2024 din 05.11.2024 emisă în privința numitei pentru săvârșirea contravenției prevăzute de art. 47¹ alin. (1) Cod contravențional.

2. La 18.12.2024, apărătorul Prodan Sergiu în numele autorului contestației, prin intermediul cancelariei Judecătoriei Bălți (sediul central), a depus o cerere prin care a solicitat sesizarea Curții Constituționale a Republicii Moldova în vederea ridicării excepției de neconstituționalitate a prevederilor art. 47¹ din Codul contravențional, invocând că norma contestată este lipsită de claritate și precizie în ceea ce privește descrierea faptelor și a sancțiunilor contravenționale, ceea ce, în opinia acestuia, aduce atingere mai multor drepturi fundamentale garantate de Constituție.

3. În ședința de judecată fiind prezent apărătorul Prodan Sergiu a solicitat admiterea cererii de ridicare excepției de neconstituționalitate.

4. În ședința de judecată fiind prezent reprezentantul agentului constator, Robu Ion a lăsat la discreția instanței de judecată soluționarea cererii respective.

5. În ședința de judecată contestatara Ludmila Berliba nu a fost prezentă, ținând cont de poziția participanților la proces instanța a dispus desfășurarea ședinței de judecată în absența acesteia.

6. Studiind cererea înaintată, în raport cu materialele cauzei contravenționale, instanța de judecată consideră întemeiată admiterea acesteia din următoarele considerente de fapt și de drept.

Potrivit prevederilor alin. (3) art. 374 Cod contravențional, procesul contravențional se desfășoară pe principii generale de drept contravențional, în temeiul Constituției, al prezentului cod, al Codului de procedură penală, precum și al normelor dreptului internațional și ale tratatelor internaționale cu privire la drepturile și libertățile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte.

În conformitate cu art. 7 alin. (3), (3¹) și (3²) Cod de procedură penală, în cazul existenței incertitudinii cu privire la constituționalitatea legilor și a hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și a ordonanțelor Guvernului, care urmează a fi aplicate în procesul judecării cauzei, instanța de judecată, din oficiu sau la cererea unui participant la proces, sesizează Curtea Constituțională pentru a se pronunța asupra constituționalității acestora.

La ridicarea excepției de neconstituționalitate și la sesizarea Curții Constituționale, instanța de judecată nu este în drept să se pronunțe asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității normelor contestate cu prevederile Constituției, limitându-se la verificarea întrunirii următoarelor condiții: a) obiectul excepției intră în categoria actelor prevăzute la art. 135 alin. (1) lit. a) din Constituție; b) excepția este ridicată de către una dintre părți sau de reprezentantul acesteia ori de către instanța de judecată din oficiu; c) prevederile contestate urmează a fi aplicate în procesul judecării cauzei; d) nu există o hotărâre anterioară a Curții Constituționale având ca obiect prevederile contestate.

Ridicarea excepției de neconstituționalitate se dispune în termen de 5 zile prin încheiere care nu se supune niciunei căi de atac și care nu afectează continuarea examinării în fond a cauzei. Însă, până la pronunțarea Curții Constituționale asupra excepției de neconstituționalitate, dezbaterile judiciare se suspendă, cu excepția examinării demersurilor privind măsurile procesuale de constrângere. Instanța de judecată este obligată să sesizeze Curtea Constituțională în termen de 5 zile de la data emiterii încheierii.

În lumina art. 135 alin. (1) lit. a), g) din Constituția Republicii Moldova, *Curtea Constituțională exercită, la sesizare, controlul constituționalității legilor și hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte și rezolvă cazurile excepționale de neconstituționalitate a actelor juridice sesizate de Curtea Supremă de Justiție.*

Excepția poate fi ridicată de către una din părți, de reprezentantul acesteia sau de instanța de judecată din oficiu.

Potrivit pct. 1 din dispozitivul Hotărârii Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016, în sensul articolului 135 alineatul (1) literele a) și g) coroborat cu articolele 20, 115, 116 și 134 din Constituție, excepția de neconstituționalitate poate fi ridicată în fața instanței de judecată de oricare dintre părți sau de reprezentantul acesteia, precum și de instanța de judecată din oficiu.

La ridicarea excepției verificarea aplicabilității în cauza examinată a prevederilor contestate prin sesizare îi revine, în primul rând, instanței de judecată.

Excepția de neconstituționalitate este un instrument de apărare a drepturilor și libertăților fundamentale și poate fi ridicată doar în cadrul examinării unei cauze în instanța de judecată.

Prin urmare, norma contestată trebuie să fie aplicabilă la soluționarea cauzei aflate pe rolul instanței de judecată.

În jurisprudența sa, Curtea a reamintit că, la ridicarea excepției de neconstituționalitate, instanței de judecată îi revine obligația de a verifica dacă

prevederile contestate au mai făcut obiect al controlului de constituționalitate, fiind necesar a fi evitate sesizările repetate, prin care prevederile criticate să mai facă obiect al controlului de constituționalitate, din perspectiva unor critici similare în alte excepții de neconstituționalitate.

Totodată Curtea a stabilit faptul că dacă există o hotărâre prin care o prevedere a fost constatată ca fiind constituțională sau există o decizie de inadmisibilitate, acestea nu constituie un impediment pentru a ridica o altă excepție de neconstituționalitate din perspectiva altor critici de neconstituționalitate.

Având drept reper criteriile expuse supra și interpretarea acestora oferită de Curtea Constituțională, instanța indică că sesizarea avocatului are obiect de examinare norma art. 47¹ din Codul contravențional, care este o lege organică, respectiv fără îndoială intră în categoria actelor supuse controlului de constituționalitate potrivit art. 135 din Constituție.

Potrivit procesului-verbal cu privire la contravenție Ludmila Berliba a fost sancționată pentru săvârșirea contravenției reglementate la art. 47¹ din Codul contravențional, astfel, că instanța este ținută să examineze inclusiv fondul acuzației aduse acesteia, norma fiind aplicabilă cauzei examinate.

Sesizarea este ridicată de avocatul Prodan Sergiu care acționează în interesele contestatarei/contravenientei - adică a părții în proces.

Cu referire la ultimul aspect instanța a constatat că anterior norma art. 47¹ din Codul contravențional nu a făcut obiect al controlului de constituționalitate.

6. Din considerentele enunțate, având în vedere că exercitarea jurisdicției instanței se rezumă la stabilirea întrunirii criteriilor expuse supra, instanța găsește cererea întemeiată și în conformitate cu prevederile art. 374 Cod contravențional, art. 7, art. 342 Cod de procedură penală, instanța de judecată,

DISPUNE:

Se admite cererea avocatului Prodan Sergiu în exercitarea apărării lui Berliba Ludmila privind ridicarea excepției de neconstituționalitate în cauza contravențională de examinare a contestației depuse de Berliba Ludmila asupra deciziei de sancționare nr. 105/2024 din 05.11.2024 emisă în privința numitei pentru săvârșirea contravenției prevăzute de art. 47¹ alin. (1) Cod contravențional.

Se ridică excepția de neconstituționalitate și se expediază Curții Constituționale sesizarea înaintată de Prodan Sergiu pentru exercitarea controlului constituționalității prevederilor art. 47¹ Cod contravențional.

Încheierea nu se supune niciunei căi de atac,

**Președintele ședinței,
judecătorul**

Igor Mozgovoï